

Необхідним під час навчання у педагогічному ВНЗ є напрямок на реалізацію навичок, отриманих студентами під час навчання; вироблення пошуково-перетворюючого стилю мислення; розвитку здатності до переосмислення одержаних знань та генерація нових ідей.

Шляхами реалізації цього етапу, на наш погляд, є:

- введення творчих завдань під час написання курсових та кваліфікаційних робіт;
- проведення навчально-наукових семінарів, заняття проблемних груп тощо;
- виступи студентів на університетських, міжвузівських та міжнародних конференціях.

Отже, ми прийшли до висновку, що досвід творчої роботи майбутнього педагога найбільш ефективно формується в процесі дослідницької діяльності. Тому метою будь-якої навчальної, виховної роботи студентів повинно бути пробудження активних дослідницьких інтересів, впровадження новітніх інтерактивних методик навчання.

Дана стаття не претендує на повне і всебічне розкриття всіх аспектів проблеми. Перспективними напрямками подальших наукових педагогічних студій вважаємо: вивчення змісту роботи з обдарованою молоддю у ВНЗ III-IV рівнів акредитації різного профілю, аналіз використання різнопланових форм і методів науково-дослідної роботи з обдарованою студентською молоддю у системі університетської освіти на сучасному етапі та ін.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Вища освіта України і Болонський процес: Навчальний посібник / За ред. В. Кременя. Авторський колектив: М. Степко, Я. Болюбаш, В. Грубіянюк, І. Бабин. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2004. – 384 с.
2. Гончаренко С. Український педагогічний словник. – К.: Либідь, 1997. – 376 с.
3. Державна національна програма „Освіта” (Україна XXI століття). – К.: Райдуга, 1994. – 62 с.
4. Закон України „Про освіту” // Голос України. – 1996. – 25 квітня.
5. Кремень В. Освіта в Україні: стан і перспективи розвитку // Неперервна професійна освіта: Теорія та практика. Випуск IV – К., 2001. – С. 7 – 17.
6. Рубинштейн С. Избранные философско-психологические труды: Основы онтологии, логики, психологии / РАН, Институт психологии. – М.: Наука, 1997. – 463 с.
7. Шейко В., Кушнарченко Н. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: Підручник. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання-Прес, 2002. – 295 с.

УДК 378.14

Рудницька Ж.О., В'яла А.П.

ЗАСОБИ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА У ПРОЦЕСІ ВИКОНАННЯ ЛАБОРАТОРНИХ РОБІТ З КУРСУ ЗАГАЛЬНОЇ ФІЗИКИ

У статті досліджується проблема створення освітнього середовища, спрямованого на розвиток творчої особистості студентів вищих навчальних закладів, зокрема пропонуються засоби формування та розвитку творчих умінь студентів на лабораторних заняттях з курсу загальної фізики

Problem of formation of educational medium in Higher School for creative personality development is considered in the article. In particular methods for students creative work development during laboratory work on general physics are offered.

Фізика є світоглядною наукою, яка лежить в основі сучасного природознавства, тому постановка саме фізичної освіти є одною з актуальніших проблем, які стоять зараз перед університетами. Особливо важливою стає ця проблема при навчанні студентів молодших курсів – адже нове покоління сприймає фізичну картину світу на новому рівні культури та

інформаційного простору. Потрібно створити таке освітнє середовище, яке б поставило рівень навчання майбутніх фахівців на вищій якісній рівень.

Одним з актуальних завдань вищої школи є розвиток творчих здібностей студентів, формування певних творчих умінь, які пов'язані з їх майбутньою професією та є основою для творчої діяльності. Тому необхідно, щоб і в лабораторному практикумі, і в курсових завданнях з фізики були запрограмовані елементи творчості, щоб всі студенти залучались до посиленої дослідницької діяльності” [1: 34].

В освітньо-професійній програмі вищої школи за професійними спрямуваннями “Автоматизація й комп'ютерно-інтегровані технології”, “Комп'ютеризовані системи автоматики й управління” та ін., що пропонуються в Національному авіаційному університеті, важливе значення приділяється формуванню творчої особистості майбутнього фахівця. Відмітимо основні уміння, які мають бути сформовані відповідно до освітньо-кваліфікаційних загальних вимог до випускників із вищою освітою за професійним спрямуванням “бакалавр”. Бакалавр має володіти методологією й методами пізнання творчої діяльності; бути спроможним в умовах розвитку науки та мінливої соціальної практики до переоцінки нагромадженого досвіду, аналізу своїх можливостей; вміти набувати нових знань, використовувати сучасні інформаційні освітні технології; використовувати можливості обчислювальної техніки та програмного забезпечення.

Творчість має стати фундаментальною основою сучасної діяльності людини. Нині особливо є об'єктивна потреба в активному розвитку творчого, інтелектуального потенціалу кожної особи, нації суспільства в цілому. В реалізації цього завдання провідна роль належить освіті, навчанню, вихованню. Проте практика свідчить, що процес навчання творчості ще не став нормою в освітніх закладах.

На підставі зазначеного проблема формування та розвитку творчої особистості студента при навчанні фізиці є актуальною.

У ході дослідження можливостей для розвитку творчих умінь студентів різних видів занять з фізики, було встановлено, що значний потенціал у досягненні поставленої мети мають лабораторні заняття з курсу загальної фізики. Дійсно, студенти при виконанні лабораторних робіт мають змогу займатись конструюванням, модернізацією обладнання, вдосконаленням експерименту, тощо. Крім того, в різноманітних формах діяльності застосовуються комп'ютерні технології: як джерело інформації, засіб наочності, як обладнання для виконання лабораторної роботи, засіб контролю знань та ін.

Мета даної статті полягає у розкритті можливостей для формування творчої особистості студентів у процесі виконання лабораторних робіт із загальної фізики. До числа завдань, які необхідно було розв'язати для формування та розвитку творчих умінь студентів під час виконання лабораторних робіт з курсу загальної фізики увійшли: визначення і врахування особливостей диференційованого, особистісно орієнтованого навчання студентів вищого технічного навчального закладу; виявлення шляхів інтенсифікації навчально-пізнавальної діяльності студентів; розробка методики виконання лабораторних робіт з фізики, орієнтованих на творчий розвиток студентів.

“Вчені-дидактики та вчителі фізики стверджують, що найбільша роль у розвитку творчої активності учнів (студентів) належить фізичному експерименту, в ході якого вони вчаться спостерігати явища; визначати умови, за яких вони виникають; якісно і кількісно оцінювати ці явища; знаходити причинно-наслідкові зв'язки між ними; робити самостійні висновки” [9].

Проблеми організації та вдосконалення лабораторного практикуму з фізики знайшли своє відображення у науково-методичній літературі, проте варто відзначити, що проблемам вищої школи присвячена невелика кількість робіт.

У ході аналізу літератури за виділеним спрямуванням ми дійшли висновку, що переважно дослідження ведуться у таких напрямках: 1) застосування з метою розвитку творчих здібностей студентів експериментальних завдань дослідницького та творчого характеру (створення нових пристроїв, приладів) [2; 3]; 2) вдосконалення структури та

організації проведення лабораторних занять з курсу загальної фізики [4; 9; 10]; 3) застосування ПЕОМ для здійснення завдання формування та розвитку творчих умінь студентів [5; 6].

Слід відмітити, що кожний з вищевказаних напрямів має велике значення для формування та розвитку творчих здібностей студентів, тому доцільно застосувати всі види діяльності при виконанні лабораторних робіт з курсу загальної фізики.

При вивченні проблем творчого пізнання та з точки зору педагогіки і психології, також після аналізу науково-методичної літератури цього напрямку ми зробили висновок, що враховуючи всі особливості розвитку творчих умінь студентів молодших курсів на заняттях лабораторного практикуму з фізики у вищих навчальних закладах, потрібен комплекс дій, спрямований на розвиток творчих здібностей студентів.

Модернізація методики навчання з метою активного формування творчих умінь має охоплювати всі форми проведення занять. Формування та розвиток творчих умінь, зокрема, у процесі проведення лабораторних занять з курсу загальної фізики, в умовах кредитно-модульної системи навчання, ставить питання про розробку спеціальних навчально-творчих завдань.

Варто відзначити, що інтенсифікація занять у навчальній лабораторії, спрямована на розвиток творчих умінь, пов'язана з трьома задачами:

- 1) створенням відповідної методики шляхом зміни організаційних форм проведення занять;
- 2) використанням обчислювальної техніки для контролю та самоконтролю ступеня різного типу умінь;
- 3) цілеспрямованою зміною системи опитування студентів під час захисту лабораторних робіт [8: 104].

Враховуючи вищесказані аспекти, ми створили свій варіант методики проведення лабораторних занять з курсу загальної фізики у вищому технічному закладі, спрямований на формування та розвиток творчих умінь студентів молодших курсів.

Основним завданням запропонованої методики проведення лабораторних робіт з курсу загальної фізики є поєднання пізнавального процесу з розвивальним, зокрема, навчального процесу з процесом формування та розвитку творчих умінь студентів молодших курсів вищого технічного навчального закладу в умовах кредитно-модульної системи навчання. Основним аспектом запропонованої методики є організація самостійної роботи студентів під керівництвом викладача у процесі навчально-творчої діяльності.

Розглянемо структуру методики проведення лабораторних робіт з курсу загальної фізики з метою розвитку творчих умінь студентів молодших курсів вищого технічного навчального закладу (рис. 1).

Як видно з рис. 1, запропонована методика проведення лабораторних робіт з курсу загальної фізики на молодших курсах вищого технічного навчального закладу з метою формування та розвитку творчих умінь студентів суттєво підвищує ступінь самостійності студента. Варто відмітити, що виконання студентами творчих завдань буде більш ефективним при ознайомленні студентів з методами творчого пізнання. Відповідно парадигмі особистісно орієнтованого навчання творчі завдання, які будуть отримувати студенти будуть диференційовані не тільки по ступіні складності, а й за видом діяльності.

Вищевказана методика виконання лабораторних робіт з курсу загальної фізики з метою розвитку творчих умінь студентів має такі переваги:

- може бути застосована на будь-якому етапі навчання;
- окремі складові частини цієї методики можна варіювати та використовувати, враховуючи особливості контингенту студентів;
- впровадження методики розвитку творчих умінь студентів можливе як в умовах традиційної системи навчання, так і в умовах кредитно-модульної системи;
- здійснення вищевказаної методики враховує індивідуальні особливості студента;
- надається можливість студентам робити вибір творчих завдань самостійно.

Рис. 1. Структура методики проведення лабораторних робіт з курсу загальної фізики, орієнтованих на розвиток творчих умінь студентів.

Висновок: Запропонована методика формування та розвитку творчих умінь студентів вищого навчального закладу у процесі виконання лабораторних робіт з курсу загальної фізики позитивно впливає на якість підготовки майбутніх фахівців та формування творчої особистості студента, їх здатності до самовдосконалення.

Перспективною виглядає розробка циклів лабораторних робіт з різних розділів курсу загальної фізики та дослідження їх впливу на розвиток творчих здібностей майбутніх фахівців.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Агапова Т. П. Формирование творческой активности студентов произведениями живописи в учебном процессе: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Харьковский пед. ун-т. им. Г.С. Сковороды. – Х., 1996. – 209 с.
2. Давиденко (Давидьон) А. А. Творча діяльність учнів при розробці вимірювальних приладів/ Фізика та астрономія в школі. – 2001. – №5. – С.36-37.
3. Домінський О. С. Організація технічної творчості студентів вищих навчальних закладів у галузі радіоелектроніки: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Вінницький держ. пед. ун-т ім. М. Коцюбинського. – Вінниця, 1999. – 183 с.
4. Коликова В. М. Методика формування у студентів втузов исследовательских умений в процессе физического лабораторного практикума: Дис. ... канд. пед. наук. – Л., 1986. – 194 с.
5. Комп'ютерні технології в організації самостійної роботи студентів (курсантів) / Т.М. Павелко, Б. А. Сусь, А. В. Касперський, М. І. Шут // Тези доповідей V Всеукраїнської наукової

- конференції „Фундаментальна та професійна підготовка фахівців з фізики”. – К.:НПУ, 2000. – С. 42.
6. Коношевський Л. Л. Дослідження особливостей застосування комп'ютерної техніки у навчальному процесі педвузу (на матеріалі курсу фізики): Дис. ... канд.пед. наук: 13.00.02 / Укр. держ.пед. ун-т. ім. М. П. Драгоманова. – К., 1996. – 176 с.
 7. Оленюк І. В. Унормування дидактичних вимог у ході лабораторного практикуму з фізики: Зб.наук.ст. Вісник Чернігівського держ. педагогічного університету. Випуск 23. Серія педагогічні науки. – Чернігів: ЧДПУ. – 2004. – №23. – 296 с.
 8. Сергієнко В. П. Оптимізація лабораторного практикуму з курсу загальної фізики у педагогічних інститутах / на прикладі розділу “Молекулярна фізика. Вступ до термодинаміки”: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Київський держ. пед. ін-т ім. М.П. Драгоманова. – К., 1993. – 188 с.

УДК 378.09:69:628.5(048)

Сапожников С.В.

СПЕЦИФІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ ЕКОЛОГІЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ І–ІІ РІВНІВ АКРЕДИТАЦІЇ БУДІВЕЛЬНОГО ПРОФІЛЮ

У статті розглядається структура та специфічні особливості сучасного процесу екологічного виховання у вищих навчальних закладах І–ІІ рівнів акредитації будівельного профілю України та запропоновано ряд провідних напрямів удосконалення існуючої системи неперервної екологічної освіти і виховання студентів вищезазначених закладів.

The article focuses on the structure and peculiarities of the modern process of ecological education in Ukrainian building institutions of higher education of the 1st -2nd levels of accreditation. Some ways of improvement of the system of ecological education in the above-mentioned institutions are suggested.

Сучасний процес екологічного виховання, як складова частина процесу освіти у вищих навчальних закладах І–ІІ рівнів акредитації будівельного профілю України характеризується наявністю структурних функціональних компонентів і ґрунтується на таких основних принципах:

- відповідність екологічного виховання потребам особи, суспільства і держави;
- пріоритетність загальнолюдських духовних цінностей у формуванні особистості з екоцентричним типом екологічної свідомості;
- цілісність у формуванні особистості фахівця як гідного громадянина України;
- фундаментальність професійної та екологічної підготовки;
- гуманістична спрямованість, демократизм;
- випереджувальний характер;
- ступеневість, неперервність;
- варіативність, інноваційність;
- відкритість досягненням вітчизняної та світової науки, культури, освітньої практики.

До структурних компонентів цього процесу належать:

- цілі;
- зміст екологічного виховання;
- особистості викладачів;
- особистості студентів;
- засоби виховання.